

ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ

ಡಾ.ಡಿ.ಕೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ನೀಡಿದ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ದೀನದಲಿತರ, ಬಡವರ ಹಾಗೂ ರೋಗಪೀಡಿತರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕಟಿಬದ್ಧಳಾಗಿ ನಿಂತ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ, ಸೇವಾಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವಳು. ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಾಗೂ ಲೇಖಕರು.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಅಪರೂಪದ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅಮೋಘ ಪುಷ್ಪ. ಅವರೇ ಒಂದೆಡೆ ಕರೆದಿರುವಂತೆ: 'Nivedita is the fairest flower'. ಅಂತಹ ಅಮೋಘ ಪುಷ್ಪದ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆಯಾಗುವುದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಕನಸನ್ನು ನಿವೇದಿತಾ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲ ನೀಡಿತು. ತನ್ನ ಮೂಲ ಹೆಸರಾದ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಎಲಿಜಬೆತ್ ನೋಬೆಲ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರತದ, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ವಿಶ್ವದ ಪಾಲಿಗೆ 'ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯಳಾದಳು.

ಭಾರತ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಗೊಂದಲಮಯವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾಳಂತಹ ಧೀಮಂತ, ದಿಟ್ಟ ಮಹಿಳೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಳಾಗಿದ್ದ ನಿವೇದಿತಾ ಭಾರತದ ಜನಸೇವೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಳು. ವಿವೇಕಾನಂದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತೇ ನಿಬ್ಬರಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಆಕೆಯದು.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಳೆ. ಆಕೆಯದು 'ತಾಯಿಯ ಮೃದುಹೃದಯ, ಯೋಧನ ವೀರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳು, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರತಿಭೆ, ಸಾಹಿತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಶಕ್ತಿ, ಕಲಾವಿದನ ಕಲಾನೈಪುಣ್ಯ, ಸಂತನ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿ, ದೇಶಪ್ರೇಮಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಜ್ಞೆ - ಇವೆಲ್ಲ ಏಕತ್ರ ಕಲಿತ ನಾರೀಮಣಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದು ರೂಪಿಸಿದ

ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯೇ ನಿವೇದಿತಾ.' ('ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ', ಸ್ವಾಮಿ ನಿತ್ಯಸ್ಥಾನಂದ).

ಆಕೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಖನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದರಾದ ಅವನೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವ ಪರಿ ಇದು : "ಅದೊಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಸಭೆ. ಕಲ್ಪತೆಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮಹಿಳೆ ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಉಡಿಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರು... ಈಕೆಯ ಸರಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ನಿಗ್ಧ ಗಾಂಭೀರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯರಲ್ಲ ಮೃಗರಾಗಿ ಹೋದರು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಅದೇ ಶ್ಲೇಷವಸನ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಮಾಲೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಹೊಂಬಣ್ಣ ಅರ್ಧ ರಜತವರ್ಣದ ಕೇಶರಾಶಿ. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರ ದೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಇವರ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದವು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಈಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಪಿಸುಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು. ಯಾರಿರಬಹುದು ಈಕೆ ಎಂದು ವುಡ್‌ರೋಫ್ ಬ್ರಂಟ್ ಎನ್ನುವವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ನಾನು ನಿವೇದಿತಾರವರನ್ನು ನೆರೆದ ಪ್ರಮುಖರಿಗೆ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ. ನೀವು ಸೌಂದರ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ನಿವೇದಿತೆಯೇ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿರುವರು. ಬಾಣನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯಂತೆ ಇರುವರು ಅವರು. ನಾನು ಇಂತಹ ರೂಪವನ್ನು, ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಆಕೆ ಲಾವಣ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಕಂಡರು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಸಾಕು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಕಿಡಿ ನಮ್ಮೆದೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗುವುದು."

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಹೊರಗಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಹೊಂದಿ ದವಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗೂ ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ, ಅಸಾಧಾರಣ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯ, ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡವಳಾಗಿದ್ದಳು.

‘ನಿವೇದಿತಾ’ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಆಕೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನ್ವರ್ಥವಾದುದು. ‘ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವಳು’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಆ ಹೆಸರು ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಆಕೆ ಭಾರತವನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅನುಕಂಪೆಯನ್ನು ತೋರಿ, ಅದರ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು ಸ್ವತಃ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತಾನೇ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದು, ಬಡತನದ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಹಾಗೂ ರೋಗಿಗಳ ಆರೈಕೆಗೆ ತಾನೇ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಹಣಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು - ಒಟ್ಟಾರೆ ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಜೊತೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಅವರ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳಿನಿಂದ ದುಡಿದದ್ದು ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾಳ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆಕೆ ಭಾರತೀಯ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಇಲ್ಲಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯ-ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದು ವಿಶೇಷ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರ ಮನಗದ್ದಳು. ಅಂತೆಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದಳು. ಸ್ವಾರ್ಥದ ಲವಲೇಶವನ್ನೂ ಅರಿಯದ ನಿವೇದಿತಾ ಭಾರತದ ಪಾಲಿಗೆ, ಬಡಬಗ್ಗರ ಪಾಲಿಗೆ ಆಶಾಕರಣವಾದಳು. ಅವಳ ತ್ಯಾಗ ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಭಲ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಾ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಅವಳ ಧೈರ್ಯ-ಸ್ಥೈರ್ಯ ಅವಳ ಗುರುವಾದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆಯೇ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಉಂಟು. ಅದು ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಕೆ ದಿಟ್ಟಮಹಿಳೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ನಿವಿನ್ಸ್ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಕರ್ತ ನಿವೇದಿತಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆಡೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ : “ನಿವೇದಿತಾಳನ್ನು ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವುದೆಂದರೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಜ್ವಾಲನೆ ಎಂದು ಕರೆದಷ್ಟೇ ವ್ಯರ್ಥ. ಅವಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೆಂಕಿಯಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವಳ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ನನಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಗ್ನಿಯಂತೆ, ರುದ್ರನಂತೆ, ಕಾಳಿಯಂತೆ, ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಭಾರತೀಯ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಗಳಂತೆ ಅವಳು ವಿಧ್ವಂಸಕಳೂ ಹೌದು, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಳೂ ಹೌದು. ಎಷ್ಟು ವಿಭೀಷಣಳೋ ಅಷ್ಟೇ ಉದಾರಳು. ಮಂದಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ. ಅವಳನ್ನಾರೂ ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವದವಳೆಂದು ಕರೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ... ಶತ್ರುಗಳ ಮುಂದೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾದ ಉಕ್ಕಿನಂತಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುದ್ಧಳಾದಾಗ ಅವು ಗಾರಿಬಾಲ್ಡಿಯ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿದ್ದವು...”

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಅಪರೂಪದ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಂತೆ ಅಡಕವಾಗಿತ್ತು. ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಿಡಿಮದ್ದಿನಂತೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಒಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ, ಕೆಟ್ಟವರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ಗುರಿತಪ್ಪದೆ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿವೇದಿತಾ, ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರಂತೆಯೇ ಭಾರತದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಪ್ರತಿಕೋದ್ಯಮ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಇತಿಹಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರಳಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರ ಸಂಪರ್ಕವೂ ಅವಳಿಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಡಾ.ಜಗದೀಶ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ನಿವೇದಿತಾಳ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರದ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರ ಸಂಪರ್ಕ ಅವಳಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರತಿಭಾ ವಿನಿಮಯದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿತ್ತು.

ನಿವೇದಿತಾಳ ಆತ್ಮಿಕ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ. ಜಗದೀಶ್ ಚಂದ್ರಬೋಸ್ ದಂಪತಿಗಳು ಆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಡಾ.ಬೋಸರ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಿವೇದಿತಾ ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ನೆರವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದವು ನಿವೇದಿತಾ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಡಾ.ಬೋಸ್ ಅವರು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: “ದಣಿವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಬೇಸರವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಾನು ನಿವೇದಿತಾಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.” ನಿವೇದಿತಾ ಕೇವಲ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯುಳ್ಳ ಯಂತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಂತಃಕರಣ ತುಂಬಿದ ಮಾನವತ್ವದ ಕಣಜದಂತಿದ್ದಳು. ಡಾ.ಬೋಸರ ಪತ್ನಿ ಅಬಲಾ ಬೋಸ್ ಬರೆದಿರುವ ನಿವೇದಿತಾಳ ಸ್ಮೃತಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ: “ನಾನು ಅವಳ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಿರುವೆ. ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು. ಪೂರ್ಣ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠೆ. ಪವಿತ್ರ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇತರರು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಚಂಡ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪತ್ತಿನೊಡನೆ ಯೋಗ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ...”

ಡಾ.ಬೋಸ್ ದಂಪತಿಗಳ ಮತ್ತು ನಿವೇದಿತಾಳ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನದಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಡಾ.ಬೋಸ್ ತಮ್ಮ

ಉಯಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿತಾಳ ಸ್ಮಾರಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅವರ ಪತ್ನಿ ಅಬಲಾ ಬೋಸ್ ಅವರು ನಿವೇದಿತಾಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಭಾಂಗಣ ಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು.

ನಿವೇದಿತಾಳ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಲಯವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಅವಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರೂ ಒಬ್ಬರು. ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ, ರವೀಂದ್ರರ 'ಗೋರಾ' ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಆಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೋರಾನ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವಳೇ ಪ್ರೇರಣೆ. ರವೀಂದ್ರರ ಸಣ್ಣಕಥೆ 'ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ'ವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂಬಂಧ ಅವರಿರಲಿರಬೇಕು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವರ ನಡುವಣ ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಬಂಧ ಅನೋನ್ಯವಾಗಿಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ರವೀಂದ್ರರು ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. "ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಭಾವಘರ್ಷಣೆಯುಂಟಾದಾಗ ನನ್ನ ಭಾವನೆಗಳು ಅವಳ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಯ ತೀವ್ರ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ, ಅವಳಿಂದ ನಾನು ಬೇರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದಿರುವೆ ಎಂದು. ಅವಳನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಸಂಚಾರವಾಗುವುದು. ಅವಳೊಬ್ಬಳು ಹಿಂದು ವೆಂದಲ್ಲ, ಅವಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಅವಳು ನಮ್ಮಂತೆ ಇದ್ದಳೆಂದಲ್ಲ ನಮಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು." ರವೀಂದ್ರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ 'ಲೋಕ ಮಾತಾ', ಮೋತಿಲಾಲ್ ಫೋರ್ಡ್ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಮೂರ್ತಿ', ಅವನೀಂದ್ರನಾಥರು ಆಕೆಯನ್ನು 'ಆದರ್ಶ ಸುಂದರಿ' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಿಸಿನ್ ಚಂದ್ರಪಾಲ್ ಅವರು 'ಅವಳು ಹುಟ್ಟು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ' ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ದಿನೇಶ ಸೇನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ 'ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಿ'.

ನಿವೇದಿತಾಳ ರಾಜಕೀಯ ಗುರು-ಬಿಸಿನ್ ಚಂದ್ರಪಾಲ್. ಇವರಿರಲಿರದ ನಡುವೆ ವೈಚಾರಿಕ ಕದನ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಪೂರ್ಣ ತಾತ್ವಿಕವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವಯುತವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ನಿವೇದಿತಾಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: "ಯಾವ ಭಾರತೀಯನೂ ಕೂಡಾ ನಿವೇದಿತಾ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಿಸೆಸ್ ಬುಲ್‌ಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವಿರೋಧಿಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆವು; ಆದರೆ ಈ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಭಾರತೀಯ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದ ಪರಮ ಸ್ನೇಹಿತರಾದೆವು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ಬಾಂಧವ್ಯ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಮುರಿಯಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ಭಾರತದ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವ, ಭಕ್ತಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿ

ಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಆಕೆ ಮಾಡಿದಳು. ತಾನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವಾಗ, ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯತ್ವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ವಂದೇಮಾತರಂ' ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವುದನ್ನು ಅಂದಿನ ಸರ್ಕಾರ ನಿಷೇಧಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಿವೇದಿತಾ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರತಿದಿನದ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಭಾರತದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಂಗಾಳಿ ಲೇಖಕ ದಿನೇಶ್‌ಸೇನ್, ನಿವೇದಿತಾಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ: "ನಾನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೆ, ಆದರೆ ಅವಳಂತೆ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು 'ಆದರ್ಶ ಕರ್ಮಯೋಗಿ'." ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ದಿನದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಜ್ಞಾನದಾಹವೂ ಅಷ್ಟೇ ವ್ಯಾಪಕವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಆಸಕ್ತಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಚಿಗುರೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ನಿವೇದಿತಾಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವಳ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಕೆಲವೊಂದು ಬಾರಿ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಖ್ಯಾತ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ರಮೇಶ್ ಚಂದ್ರ ದತ್ತರಿಗೂ ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆದದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ನಿವೇದಿತಾ ತನ್ನ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಎಂದೂ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ - ಹಾಗೆಂದು ಅದೆಂದೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿವೇದಿತಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಮೋತಿಲಾಲ್ ಫೋರ್ಡ್ ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ: "ನಿವೇದಿತಾಳ ಉದಾತ್ತ ಗುಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಪರಮೋಚ್ಚ ಗೌರವವಿದೆ. ಅವಳು ವಿಶ್ವಸೋದರಿ, ಅವಳ ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮ ಬಾಘಬಜಾರಿನ ಅಥವಾ ಕಲಕತ್ತೆಯ ಅಥವಾ ಭಾರತದ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು... ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಧ್ಯೆ ಆಕೆ ರಾಣಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನವಳು... ಯಾವ ಐರೋಪ್ಯರೂ, ಗಂಡೇ ಆಗಲಿ ಹೆಣ್ಣೇ ಆಗಲಿ, ನಿವೇದಿತಾಳಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಿಲ್ಲ."

ಇನ್ನಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಂತೆ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ನಿವೇದಿತಾಳ ಕೊಡುಗೆ ಅಪ್ರತಿಮವಾದುದಾಗಿದೆ. ಆಕೆ ಕಲಾವಿದೆ ಆಗಿರದಿದ್ದರೂ ಕಲಾ ವಿಮರ್ಶಕಿಯಾಗಿ, ಕಲೆಯ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವಳು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಲೆಗೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ಅದರತ್ತ ವಾಲಿದ್ದವರನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯತ್ತ ಸೆಳೆದ ಕೀರ್ತಿ ಆಕೆಯದ್ದು. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಲೆಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮವು ನನ್ನ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಕನಸು ಎಂಬ ಆಕೆಯ ಘೋಷಣೆ ಹೆಮ್ಮೆ ತರುವಂತಹದು. ಕಲಾವಿದ ನಂದಲಾಲ್ ಆಕೆಯ ಕಲಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ: "ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರಗತಿಯ

ಯೋಚನೆಯು. ನಾನು ಅವಳಿಂದ ಪಡೆದ ಉತ್ತೇಜನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲಾರೆ. ಅವಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ನನಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಭಾವನೆಗಳು ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು ನಿವೇದಿತಾಳಿಂದ.”

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಪೂರ್ವ ಮಹಿಳೆ. ಆಕೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆ- ಆಸಕ್ತಿ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ದ್ವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿ. ಆಕೆಯ ಪ್ರಭಾವಲಯಕ್ಕೆ ಭಾರದವರೇ ಅಪರೂಪ. ಅಂತಹ ಪ್ರಜ್ವಲ ಪ್ರತಿಭೆಯು, ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ತಮಿಳು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಕವಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ನಿವೇದಿತಾ ಅವರನ್ನು ಮೊದಲು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಅವರಿಗಿನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ವರ್ಷ. ಅಲ್ಲಿನಡೆದ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿ ಅವರ ಬದುಕಿನ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಅವರ ಆಲೋಚನಾ ರೀತಿಗೇ ಮೊನಚನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಅವರನ್ನು ಉಗ್ರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆ ಘಟನೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾರತಿಯವರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವುದು ಹೀಗೆ: “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪ ತೋರಿಸಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ನನಗೆ ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದ ಗುರುವಿನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ... ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ನೋಟದಿಂದ ನನಗೆ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಸೇವಾದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ತ್ಯಾಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ, ಭಗವಾನ್ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಧರ್ಮಪುತ್ರಿ ನಿವೇದಿತಾ ದೇವಿಯವರಿಗೆ ಇದು ಸಮರ್ಪಿತ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಮಾತುಗಳು ಸೋದರಿ ನಿವೇ

ದಿತಾ ಅವರ ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಮುಗಿಲಿನೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಬದುಕಿದ್ದು ಕೇವಲ ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ (೧೮೬೭-೧೯೧೧). ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಂತೆಯೇ ಆಕೆಯೂ ಅಲ್ಪಾಯುಷಿ. ಆದರೆ ಈ ಇಬ್ಬರ ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿ, ಪ್ರಭಾವ, ಪರಿಣಾಮ ಅಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದು. ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ್ದು. ಲೋಕಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ಇಬ್ಬರ ನೂರ ಐವತ್ತನೆ ಜನ್ಮದಿನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ. ವಿದೇಶೀಯಳಾಗಿ ಒಂದು ದೇಶೀಯಳಾಗಿ ಭಾರತವನ್ನು ಯಾರಿ ಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿ, ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದದ್ದು ಒಂದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ.

ನಿವೇದಿತಾ ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಿತು. ಅವಳ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವ ಈ ವಾಕ್ಯ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ:

Here reposes Sister Nivedita who gave her all to India

(ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನದೆಲ್ಲವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ನಿದ್ರಿಸಿರುವರು).

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

೧. ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ - ಸ್ವಾಮಿ ನಿತ್ಯಸ್ಥಾನಂದ

೨. ನಿವೇದಿತಾ - ಪ್ರಭುಶಂಕರ

೩. ನಾ ಕಂಡಂತೆ ನನ್ನ ಗುರುದೇವ - ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ❖

ನಿವೇದಿತಾಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತರಬೇತಿ

ನಿವೇದಿತಾ ತ್ಯಾಗಜೀವನಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷಿತಳಾದ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಸೇವಾಜೀವನಕ್ಕೆ ತರಬೇತು ಮಾಡಲು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರು. ನಿವೇದಿತಾ, ಮಿಸೆಸ್ ಬುಲ್ ಮತ್ತು ಮಿಸ್ ಮ್ಯಾಕ್ಲಿಯಾಡ್ - ಈ ಮೂವರು, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರೊಂದಿಗೆ, 'ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ'ಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಲೂರಿನ ಆ ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡವೇ ತರಬೇತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ನಿವೇದಿತಾಳಿಗೆ ಆ ಮನೆಯೊಂದು ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. “ಒಳಗಡೆ ಅಖಂಡ ಸಾಮರಸ್ಯ. ಹೊರಗಡೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಂದರ. ಹಸಿರುಹುಲ್ಲಿನಿಂದಾವೃತವಾದ ಆ ವಿಶಾಲ ಭೂಮಿ, ಉನ್ನತ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳು, ಅರಣ್ಯದೊಳಗಿನ ಆ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಹಳ್ಳಿಗಳು, ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ, ನಮಗೆ ಶಿವನ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೂ ಎಂಬಂತೆ, ವೃಕ್ಷವೊಂದರ ಮೇಲ್ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಗೂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ನೀಲಕಂಠ ಪಕ್ಷಿ ಎಲ್ಲವೂ ರಮಣೀಯ. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ನೆಳಲು ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು. ಆದರೆ ಅಪರಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರರ ಪುಣ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಆ ಮಹಾತಾಯಿ ಪಾವನಗಂಗೆಯ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ಪುಣ್ಯ ಸಮೀರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಇಡೀ ಪರಿಸರವೇ ಸುಂದರ; ಮತ್ತೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಆ ಮನೆಯೇ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದು ನಿವೇದಿತಾ ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

(ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ', ಪು. ೬೮)